

Standards in Public Office Commission
Coimisiún um Chaighdeán in Oifigí Poiblí

Cód Caighdeán
agus Iompraíochta na Státseirbhíse

CÓD CAIGHDEÁN AGUS IOMPRAÍOCHTA NA STÁTSEIRBHÍSE

Mar a dréachtaíodh agus a fógraíodh ag an Aire Airgeadais i 9 Meán Fómhair 2004 de réir Alt 10(3) den Acht um Chaighdeáin in Oifigí Poiblí 2001 agus a foilsíodh ag an gCoimisiún um Chaighdeáin in Oifigí Poiblí (eagrán athbhreithnithe) i mí Mhéan Fómhair 2008 de réir Alt 10(11) den Acht um Chaighdeáin in Oifigí Poiblí 2001.

MISEAN NA STÁTSEIRBHÍSE

Is é misean na Státseirbhíse seirbhís den scoth a chur i gcrích ar son an Rialtais agus na bhforas Stáit eile agus ar son an phobail mar shaoránaigh agus mar úsáideoirí na seirbhísí poiblí, ar bhonn phrionsabail an ionracais, na cothroime, na héifeachta, na córa agus na cuntasachta.

CLÁR ÁBHAIR

RÉAMHRA

CUID 1 - Cód Caighdeán agus lompraíochta na Státseirbhise - Forléargas

1. An Cód i gcomhthéacs
2. Riachtanaís an Chóid
3. Feidhmiú an Chóid

CUID 2 - Na Caighdeáin a éilitear ar Státseirbhísigh

NA CAIGHDEÁIN IS BUNTACA DO SHEACHADADH SEIRBHÍSE

4. Cothroime
5. Státseirbhísigh agus cúrsaí polaitíochta
6. Umhlaíocht don dlí
7. Nochtadh faisnéise
8. Déileáil leis an bpobal
9. Ciontuithe coiriúla

3

IOMPRAÍOCHT SAN IONAD OIBRE

10. Tinreamh agus feidhmíocht
11. Aire d'acmhainní stáit
12. Baint le comhghleacaithe

CAIGHDEÁIN IONRACASÍ

13. Tionchar míchuí
14. Easaontachtaí leasa
15. Easaontachtaí leasa a nochtadh
16. Bronntanais
17. Flaithiúlacht
18. Íocaíocht as obair ar son comhlacthaí seachtracha
19. Conarthaí le Ranna/Oifigí Rialtais, agus ceannach uathu nó díol leo
20. Ceapacháin sheachtracha agus socruthé comhairleachta a ghlacadh tar éis éirí as nó scoir
21. Bord na gCeapachán Seachtrach

AGUISÍN

Coimriú ar phríomhghhnéithe an Chóid

Réamhrá

Is é traidsiún na Státseirbhís seirbhís dhilis chothrom a thabhairt ar mhaithe leis an tír.

Is ionann obair sa tseirbhís phoiblí agus saothrú ar son an leasa choitinn. Baineann luachanna traidisiúnta na seirbhísse poiblí—macántacht, cothroime agus ionracas—le friotháil ar an leas coiteann seo. Is ard iad caighdeáin an ionracais, agus caithfear iad a chaomhnú. Caithfear gníomhartha oifigiúla státseirbhíseach a thógáil ar bhonn na luachanna seo.

Tá an Cód Caighdeán agus lompráiochta seo do Státseirbhís na Éireann á thionscnamh faoi réir alt 10(3) den Acht um Chaighdeán in Oifig Phoiblí 2001¹. Baineann sé le státseirbhísigh an Rialtais oiread agus le státseirbhísigh an Stáit, agus is foras tábhachtach é sa chlár Riarrachán Poiblí: Córás Níos Fearn a Chur ar Fáil. Nuair a chuaigh an Mheitheal Oibre um Bainistíocht Acmhainní Daonna, a bunaíodh faoin Tionscnamh Bainistíochta Straitéisí, i mbun a cuid oibre, thug siad ardtosaíocht do Chód Caighdeán agus lompráiochta don Státseirbhís a forbairt. Le forbairt an Chóid nua aithnítear go sainiúil go bhfuil gá

bunluachanna na seirbhísse poiblí a athdhearbhú agus a chur chun cinn, agus an scoth den sean a cheangal leis an nua, laistigh den mhórchlár nuachóirithe atá ar siúl faoi láthair i Státseirbhís na hÉireann. Baineann dúshláin leis na córais nua chun seirbhís ardchaighdeáin do chustaiméirí a chur ar fáil, chun freagracht a chineachadh ar Ranna/Oifigí agus ar bhainisteoirí, chun feidhmiocht a bhainistiú agus chun teicneolaíocht faisnéise a úsáid. Is dúshláin iad do na beartais agus do na cleachtais mar atá siad ann.

De bharr na n-athruithe ar an timpeallacht nua ríalála agus de bharr na gcóras nua um Bainistíocht Acmhainní Daonna, imreofar mórtionchar ar modhanna oibre na Státseirbhís. Chun na tortháil is fearr a ghnóthú ó na modhanna nua oibre, caithfear iad a bhunú ar aetas seirbhísse poiblí a leagann amach go soiléir na caighdeáin a bhfuiltear ag súil leo, agus na bealaí chun na caighdeáin sin a bhaint amach.

Chun bonn daingean a chur faoi phróiseas an athraithe, táthar ag glacadh anois le cur chuige

comhtháthaithe maidir le luachanna, le caighdeáin agus le hiompraíocht státseirbhíseach tríd an gCód seo na Státseirbhise. Leagtar amach sa Chód creatlach soiléir, agus caithfidh státseirbhísigh feidhmiú laistigh den chreatlach sin. Leagtar amach in aon doiciméad amháin na prionsabail rialaitheacha faoinar cóir do státseirbhísigh feidhmiú, agus na luachanna dá dtugann an Státseirbhís dílseacht.

5

Tógann sé ar na prionsabail atá i "Treoir an Ombudsman maidir leis na Caighdeáin Chleachtais is Fearr do Sheirbhísigh Phoiblí." Níl i gceist go mbeadh sa doiciméad seo liosta uilechuimsitheach de threoirí línte le haghaidh gach uile ócáid is féidir a shamhlú. Teastóidh ó Ranna agus Oifigí aonair tuilleadh treorach a thabhairt, de réir mar is cuí, dá bhfoireann féin sna sainchúinsí a bhaineann leo féin.

¹ (3) Déanfaidh an tAire ó am go ham coid iompair a tharraingt suas chun treoir a thabhairt do dhaoine atá i seilbh stiúrthóireachtaí nó post fostaochta, nó ag a bbfuil stiúrthóireachtaí nó poist fostaochta, i gcomhlacthaí poiblí ach sula ndéanfaidh sé nó sí amhlaidh rachaidh sé nó sí i gcomhairle leis an gCoimisiún agus le cibé daoine a bheidh ionadaitheach do na daoine sin a mheasfaidh sé nó sí is cuí.

CUID 1

Cód Caighdeán agus lompraíochta na Státseirbhíse FORLÉARGAS

1. An Cód i gcomhthéacs

Is féidir le Státseirbhísigh bheith mórtasach gan aon agó as na hardchaighdeáin iompraíochta ar sainghné iad dá seirbhís don phobal ar feadh na mblianta, agus a chuir ar a gcumas misean na Státseirbhíse a chur i bhfeidhm. Is cuid tábhachtach é an Cód Caighdeán agus lompraíochta na Státseirbhíse den fhrámaiocht fhioriomlán a mbítear ag súil leis go bhfeidhmeoidh státseirbhísigh laistigh dá teorainneacha. Breactar síos sa Chód na caighdeáin a éilltear ar státseirbhísigh agus iad i mbun a ndualgas. Cothóidh na caighdeáin iompraíochta seo agus na luachanna seo seirbhís phoiblí den scoth, atá bunaithe ar ardleibhlí fheidmhíochta agus fhreagrachta pearsanta.

6

2. Riachtanais an Chóid

Agus iad i mbun a gcuid dualgas ní foláir do státseirbhísigh:

- (a) Ardchaighdeáin maidir le seachadadh seirbhise a chothú trí:
- seirbhís a thabhairt don Rialtas reatha, do na forais eile Stáit agus don phobal,

go coinsiasach, go hionraic, agus go cothrom;

- feidhmiú i gconaí laistigh den dlí agus
- a ndualgas a chur i gcrích le héifeacht, le dúthracht agus le círtéis.

(b) Lompraíocht chuí a chleachtadh le linn oibre trí:

- déileáil leis an bpobal go comhbhách, go cothrom agus go pras agus
- meas a léiriú dá gcomhghleacaithe.

(c) Na caighdeáin is airde ionracais a chothú trí:

- iad féin a iompar le macántacht, le cothroime agus le hionracas;
- riamh, gan féachaint le tionchar míchuí a úsáid, go háirithe gan féachaint le tionchar polaitiúil a úsáid maidir le cinntí i dtaobh a bpoist oifigiúla féin;
- chloí leis na treoirínté maidir le tairiscintí bronntanas nó le flaithiúlacht agus
- easaontacthaí leasa a sheachaint.

3. Feidhmiú an Chóid

- 3.1 Baineann forálacha an Chóid leis an bhfoireann go léir (.i. státseirbhísigh bhunaithe agus neamhbhunaithe), idir lánaimseartha agus ar fostú neamhghnáthach (m.sh. go sealadach nó go páirtaimseartha). Baineann na forálacha freisin le baill fairne atá ar chineálacha saoire speisialta, agus sosanna gairme san áireamh, ach amáin nuair a bhaineann siad le nithe nach féidir tarlú ach amháin nuair a bhíonn an ball fairne ag obair. Bainfidh na forálacha maidir le rúndacht oifigiúil le hiarbhaill fairne, ach ní bhainfidh na forálacha maidir le fostaoíocht iarscoir/iar-eirí as le státseirbhísigh a d'éirigh as roimh fhogairt an Chóid seo. Diomaite de na forálacha i dtaca le státseirbhísigh agus cúrsaí polaitíochta baineann an Cód freisin leis na poist seo a leanas:
- Preas-Rúnaí an Rialtais,
 - Leas-Phreas-Rúnaí an Rialtais,
 - Preas-Rúnaí Cúnta an Rialtais, agus
 - an fhoireann go léir in Oifigí Príobháideacha Airí agus an Ard-Aighne a

bhfuil poist shealadacha neamhbhunaithe acu, agus tionacht na bpost sin acu ar comhfhad le tionacht na nAirí/Ard-Aighne sin (m.sh. cíntóirí pearsanta, comhairleoirí speisialta, rúnaithe pearsanta in oifigí Airí agus tiománaithe sibhialta Airí Stáit).

- 3.2 Is cuid de théarmaí fostaoíchta gach státseirbhísigh an Cód seo, agus biónn orthu feidhmiú dá réir i gcónai. **Caithfear** cóip de a thabhairt do gach ball fairne ar iontráil dóibh sa Státseirbhís, agus beidh orthu a dhearbhú i scribhinn go bhfuil sé faighte agus líe acu. Scaipfear an Cód ar an bhfoireann reatha go léir agus beidh orthu dearbhú den chineál céanna a shíniú. Is cóir deis a thabhairt don fhoireann soiléiriú a lorg ar aon ghné den Chóid. Ar na cúrsaí ionduchtaithe fairne tabharfar teagasc ar fhórálacha an Chóid. Beidh aon sárú ar an gCód ina shárú ar théarmaí fostaoíchta státseirbhísigh, agus féadfaidh gníomh smachta a bheith mar thoradh air.

CUID 2

Na Caighdeáin a éilítear ar Státseirbhísigh

Cuirtear síos go mion sa chuid seo den Chód ar na caighdeáin a éilítear ar státseirbhísigh agus iad i mbun a ndualgais oifigiúla. Tá cur síos freisin sa Chód ar na sainriachtanais a leagtar ar státseirbhísigh áirithe tar éis scoir nó tar éis éirí as dóibh.

8

Na Caighdeáin is Buntaca do Sheachadadh Seirbhíse

Cuirtear síos faoi seo na caighdeáin is buntaca d'aetas ginearálta na Státseirbhíse.

4. Cothroime

Agus iad i mbun a gcuid dualgas caithfidh Státseirbhísigh:

- (a) seirbhís a thabhairt go coinsiasach don Rialtas reatha cuíthofa, d'fhorais eile an Stáit agus don phobal;
- (b) comhairle a thabhairt agus beartais a fheidhmiú go cothrom agus, go háirithe, bheith cúramach chun an neamhspleáchas is gá a chothú ionas

gur féidir le haon Aire nó Rialtas amach anseo bheith muiníneach as a n-ionracas agus

- (c) gan neamhchothroime a léiriú de bharr muintearas pearsanta nó clainne nó eile.

5. Státseirbhísigh agus cúrsaí polaitíochta

5.1 Tá srianta ann ó chianaibh ar státseirbhísigh maidir le páirt a ghlacadh i gcúrsaí polaitíochta, chun muinín an phobail a chinntíú as cothroime pholaitíuil na Státseirbhíse. Sa mhír seo athdhearnálaítear na srianta reatha sin.

5.2 (a) Níl cead ag státseirbhísigh ainmniúchán a lorg nó dul san iomaíocht mar iarrthóir do cheachtar Teach den Oireachtas nó do Pharlaimint na hEorpa. Bainéann an cosc seo le gach catagóir foirne. Ní féidir le státseirbhísigh os cionn an leibhéal chléireachais suiochán a lorg i dtoghchán áitiúil.

(b) Státseirbhísigh sna gráid cheirde agus sna gráid a bhaineann le tionsclaíocht stáit, is féidir leo páirt a ghlacadh i gcúrsaí polaitíochta² agus seasamh i dtoghchán áitiúil. Baineann an cosc ginearálta leo maidir le toghchán do cheachtar Teach den Oireachtas nó do Pharlaimint na hEorpa.

(c) Baill de na gráid chléireachais sa Státseirbhís agus státseirbhísigh i ngráid neamhthionsclaíocha le huasmhéideanna tuarastail cothrom le huasmhéid tuarastail Oifigigh Chléireachais nó níos ísle, is féidir leo cead a lorg óna Roinn/nOifig chun páirt a ghlacadh i gcúrsaí polaitíochta ar an mbonn céanna leis an bhfoireann ag (b). Ar dhiscréid bhaistíocht roinne, is féidir cead a dhiúltú i gcás oifigigh atá fostaithe le haghaidh cineálacha áirithe oibre. I gcásanna inar dual diúltú, ba chóir do Ranna/Oifigí féachaint an bhféadfaí an t-oifigeach a astriú go hionad nach mbeadh chomh goilliúnach.

(d) Tá coisc ionlán ar státseirbhísigh ar leibhéal níos airde ná oifigeach cléireachais páirt a ghlacadh i gcúrsaí polaitíochta de chineál ar bith.

5.3 Státseirbhísigh i gcatagóir (d), ní féidir leo páirt a ghlacadh i ndiospóireacht phoiblí

(m.sh. litreacha a scríobh chun na nuachtán, páirt a ghlacadh i gcláir teilifíse nó raidió, srl.), ach amháin más gá dóibh é mar chuid dá ndualgais oifigiúla. Níl i gceist anseo an cleachtas reatha a athrú. Ní féidir le státseirbhísigh i gcatagóir (c) páirt a ghlacadh i ndiospóireachtai ar cheisteanna polaitíochta ach amháin le cead roimh ré óna Roinn/n-Oifig. Ní chuireann na forálacha seo cosc ar státseirbhísigh ábhar ar chúrsaí poiblí a fhoilsiú faoi réir reachta, nó nuair atá sé údaraithe ag an Roinn/Oifig.

5.4 Ní bhaineanna na forálacha i bParagraif

5.1 agus 5.2 le poist Preas-Rúnaí don Rialtas, Leas-Phreas-Rúnaí don Rialtas, Preas-Rúnaí Cúnta don Rialtas, nó leis an bhfoireann go léir in Oifigí Príobháideacha Airí agus an Ard-Aighne, a bhfuil poist shealadacha neamhbhunaithe acu, agus tionacht na bpost sin acu ar comhfhad le tionacht na nAirí/Ard-Aighne sin (m.sh. cúntoirí pearsanta, comhairleoirí speisialta, rúnaithe pearsanta in oifigí Airí agus tiománaithe sibhialta Airí Stáit).

9

6. Umhlaíocht don dlí

6.1 Déantar obair na Státseirbhisehe laistigh de fhrámaíocht an dlí. Tá sé de dhualgas ar státseirbhísigh bheith umhal do na srianta dlíthiúla seo, go háirithe:

- gan aon rud a dhéanamh riagh ar

² I gciorcláin na Roinne Airgeadais roimhe seo, um chúrsaí polaitíochta, tá téarmái mar “political matters”, “matters of current political interest”, “political action or position”, “political issues” agus “political activity”. Chun críocha an doiciméid seo úsáidtear an téarma “cúrsaí polaitíochta” chun na téarmái seo go léir a chuimsiú.

- bhealach ar eol dóibh a bheith mídhleathach, míchuí nó mí-eiticiúil, nó a d'fhéadfadh a bheith, b'fhéidir, dar leo, nó nach bhfuil údarás dlíthiúil acu chun é a dhéanamh agus
- aon discréid atá acu faoin dlí a úsáid ar bhealach *bona fide* de réir intinní an reachta.
- 6.2 Má bhíonn amhras ar státseirbhísigh faoi dhílíthiúlacht rud ar bith atá orthu a dhéanamh mar chuid dá ndualgais oifigiúla, is cóir dóibh an cheist a chur faoi bhráid na n-oifigeach os a gcionn a bhfuil de dhualgas orthu treoir a thabhairt ar an gceist, tar éis comhairle dhí a fháil nuair is gá.
- faoi na gnáthaimh SF a bhaineann lena Ranna/Oifigí féin.
- 7.2 Is cóir aire leith a thabhairt, faisnéis a choinneáil slán a bhaineann le gnóthaí príobháideacha baill den phobal nó le gnóthaí tráchtála cuideachtaí nó eagraíochtaí a cuireadh isteach i dtaca le gnóthaí oifigiúla, ar an gcoinniúl, nó ar an dealramh réasúnta, go gcoimeádfaí í faoi rún. Sna hAchtanna SF aithnítear a thábhactai is atá sé faisnéis den chineál seo a chosaint sa ghnáthchúrsa óna rochtain ag tríu páritithe. Nuair atá faisnéis phearsanta, thrachtála nó rúnda ann a mbaineann íogaireacht ar leith léi, agus go bhfuiltear á mheas an cóir í a scaoileadh ar mhaithle le leas an phobail, leagann na hAchtanna SF roinnt bearta síos chun a chinntí go dtugtar cosaint iomlán do chearta an duine/na ndaoine atá i gceist.

7. Nochtadh Faisnéise

- 7.1 Is cóir do gach státseirbhíseach a chinntíú go ndéileálann sé/sí le ceisteanna ón bpobal ar bhealach oscailte cuiditheach. Faoi na hAchtanna um Shaoráil Faisnéise 1997 agus 2003 (Achtanna SF nó FOI), tá ceart dlíthiúil ag baill den phobal rochtain ar fhaisnéis atá ag Ranna/Oifigí Rialtais agus ag comhlachtaí poiblí eile, faoi réir díolúiní áirithe atá sainithe sna hAchtanna SF. Ag eascair as na hAchtanna SF, tá sainfhreagracht ar oifigigh áirithe chun faisnéis a sholáthar do bhaill an phobail ar bhonn iarratais faoi na hAchtanna FOI. Is cóir do státseirbhísigh cúram speisialta a dhéanamh de go bhfuil siad ar an eolas
- 7.3 Is riachtanas buan é den Acht um Rúin Oifigiúla 1963 go ndéanfaidh gach státseirbhíseach, agus iad sin atá ar pinsean nó ar sos gairme san áireamh, gan aon fhaisnéis a fuair siad i rith a gcuid oibre oifigiúla a nochtadh go míchuí. Mar shampla, is dócha go mba nochtadh míchuí faisnéise é, dá ndéanfadh duine faisnéis a nochtadh nuair nach raibh freagracht air/uirthi faisnéis a sholáthar faoi réir na nAchtanna SF, nó nuair nach raibh údarás acu ar bhonn eile.

8. Déileáil leis an bpobal

8.1 Is cóir do státseirbhísigh:

- a chinntíú go ndéileáiltear le baill an phobail agus lena a ngnó go comhbhách, go héifeachtúil agus go pras;
- a n-ainm a thabhairt i gcónaí d'aon bhall den phobal lena bhfuil siad ag déileáil, ach amháin nuair atá díolúine faoi leith acu, mar shampla, ar bhonn slándála agus
- a chinntíú go ndéileálfar le baill an phobail le meas.

8.2 Is cóir do státseirbhísigh:

- a chinntíú go bhfuil a bhfeisteas in oiriúint dá dtimpeallacht oibre;
- tuiscint agus meas a léiriú go cuí don phobal, dá gcomhghleacaithe, agus dá bpost.

9. Ciontaithe coiriúla

Má chiontaitear státseirbhiseach as cion coiriúil nó má thugtar sochar an Acharta Promhaidh dó/di ar a c(h)úiseamh as cion coiriúil, caithfidh sé/sí an scéal a thuairisciú dá (h)Oifigeach Pearsanra, is cuma cé acu gur cuireadh an tAcht Promhaidh i bhfeidhm (i) nuair a cruthaíodh an cás tar éis imeachtaí achoimre ach gur chinn an Chúirt gan dul ar aghaidh le ciontu, nó (ii) nuair a ciontaíodh an t-oifigeach tar éis diotála i

leith coir atá inphionós faoi phrósúnacht ach gur chuir an Chúirt an té a ciontaíodh ar promhadh in ionad é/í a chur i bprósún. I gcúinsi áirithe, d'fhéadfadh impleachtaí a bheith ann maidir le post oifigiúil an oifigigh. Is cóir do Ranna/Oifigí discréid a úsáid agus déileáil le gach cás ar bhonn na dtuillteanas cúise a bhaineann leis. Faoi réir na nAchtanna um Chosaint Sonraí 1988 agus 2003, láimhseálfaidh Ranna/Oifigí an fhaisnéis seo faoi rún daingean, agus ní choimeádfar aon taifead ina taobh mura mbaineann an fhaisnéis le hábhar dualgas oifigiúil an oifigigh.

11

10. Lompraíocht san Ionad Oibre

10.1 Tinreamh agus feidhmíocht

Ní foláir do státseirbhísigh:

- tinreamh a dhéanamh ar a gcuid oibre mar is gá agus gan a bheith as láthair óna ndualgais gan údarú ceart;
- cloi le téarmáí na rialachán um shaoire bhreoiteachta;
- gníomhú i gcónaí ar bhealach atá ar aon dul leis an iompar is dual d'fheidhmeanna a bpoist sa Státseirbhís, agus le cothú mhuinín an phobail as a n-iompar sin. Chuige sin ní mór dóibh staonadh ó iompar a d'fhéadfadh a bhfeidhmíocht a lagú;³

³ Tá Seirbhís Cúnaimh d'Hostaithe na Státseirbhise ar fáil chun cuidiú le baill foirne fadhbanna pearsanta a láimhseáil, a d'fhéadfadh cur isteach ar a bhfeidhmíocht oibre agu/nó ar a dtinreamh agus ar cháil a saoil, mura dtabharfaí aghaidh orthu mar fhadhbanna.

- a chinntíú go n-úsáidtear friotal neamh-idirdhealaithreach i ngach cineál cumarsáide, idir inmheánach agus sheachtrach, agus ábhar taispeána agus dociméid i bhfoirm leictreonach san áireamh agus
- gan dul i mbun aon ghnó seachtrach nó gairm laistigh dá ngnáthuaire oibre (féach paragraif 14 agus 18 thíos maidir le gníomhaíochtaí laistigh de ghnáthuaire oibre).

11. Aire d'acmhainní stáit

11.1 Is cóir do státseirbhísigh a ndícheall a dhéanamh lena chinntíú go n-úsáidtear airgead poiblí go cuí, go héifeachtach agus go héifeachtúil.

11.2 Ní foláir do státseirbhísigh:

- cúram cuí reasúnta a thabhairt do chistí poiblí agus do mhaoin roinne, agus gan iad a úsáid , nó a n-úsáid a cheadú, chun críoch neamhúdaraithe⁴;
- gan dul faoi dhilteanas a thitfeadh ar a bhfostóir gan údarás cuí agus
- a chinntíú nach dtéann siad féin nó an fhoireann atá fúthu faoi chostais nach gá, ar nós iocaíochtaí taistil agus cothabhála.

12. Baint le comhghleacaithe

Is cóir go mbeadh meas cuí ag státseirbhísigh ar a gcomhghleacaithe san

obair, agus dá luachanna agus dá ábhar creidimh. Is cóir do státseirbhísigh a chinntíú go mbíonn iompraíocht cuí acu i leith a gcomhghleacaithe san ionad oibre. Tá dualgas dlíthíúil ar státseirbhísigh gan idirdhealú a dhéanamh idir a gcomhghleacaithe ar bhonn inscne, cine, gnéaschlaonta, gur duine den lucht siúil é/í, míchumais, aoise, stádais phósta, stádais theaghláigh, nó creidimh. Is cóir do státseirbhísigh tacáiocht a thabhairt do thimpeallacht dhearfach oibre trí chloí le, agus trí thacú le, beartas na Státseirbhíse ar chiapadh, ar chiapadh gnéasach agus ar bhullaíocht.

Caighdeán lonracais

13. Tionchar míchuí

Ní cheadaítear do státseirbhísigh:

- a bpoist oifigiúla a úsáid chun a leas féin nó chun leas daoine eile a bhfuil ceangail phearsanta, chlainne, ghnó nó eile acu leo;
- féachaint le tionchar a imirt ar chinntí ar nithe a bhaineann lena bpoist oifigiúla féin ach amháin de réir na ngnáthamh bunaithe (mar shampla, na gnáthaimh idirbheartaíochta nó ghearáin) nó de réir pé bealach eile a cheadóidh an tArd-Rúnaí nó Ceann Oifige. Go háirithe, ní ceadaithe do

státseirbhísigh tionchar polaitíúil a úsáid maidir le cinnit i dtaoibh a bpoist oifigiúla. Cés moite de ghnáthchúrsaí Idir-réitigh agus Eadrána agus de chúrsaí caidrimh thionsclaioch eile, níl cead ag státseirbhísigh lamháltais phearsanta a lorg, go díreach nó go hindíreach. Má sháraítear aon cheann de na rialacha seo, ta an baol ann go gcuirfi smacht disciplíneach i bhfeidhm ar státseirbhíseach.

14. Easaontacthaí leasa

14.1 Ní ceadaithe do státseirbhísigh riámh nó choíche dul i mbun gnó nó gníomhaíocht sheachtrach, nó baint a bheith acu lena leithéid, dá mbeadh sé contrártha ar bhealach ar bith le leasanna a Ranna/n-Oifigí, nó dá mbeadh sé ar neamhréir lena bpoist oifigiúla, nó dá mbeadh baol ann go laghdódh sé a gcumas chun a ndualgais mar státseirbhísigh a chomhlionadh. Ar an ábhar seo, má tá ar intinn ag státseirbhísigh dul i mbun gnó nó fostaiocht seachtrach ar bith, nó baint a bheith acu lena leithéid, is cóir dóibh a Rannóg Pearsanra/Bainistíocht Acmhainní Daonna a chur ar an eolas faoi. Státseirbhísigh lánaimseartha a bhfuil dualgais de chinéal gairmiúil acu (m.sh. dochtúrír, innealtóirí, ailtíri, tréidlianna, aturnaetha, srl.), níl cead acu dul i mbun cleachtadh príobháideach a

ngairme. Dá bhféadfaí bheith in amhras réasúnta faoi oiriúnacht gnó nó gairm faoi leith a chleachtadh, ní foláir don státseirbhíseach lena mbaineann an cás é a chur faoi bhráid an Ard-Rúnaí nó Ceann Oifige.

14.2 An t-eolas a fhaigheann státseirbhísigh i rith, nó de thoradh, a gcuid oibre oifigiúla, ní ceadmhach dóibh am ar bith é a úsáid chun a leas féin, nó chun leas daoine eile a bhfuil ceangail phearsanta, chlainne, ghnó nó eile acu leo. Má thagann státseirbhíseach i rith a c(h)uid dualgas oifigiúil i dteagháil le haon ábhar a bhaineann le haon ghnó tráchtála a bhfuil leas aige/aici ann, caithfidh sé/sí cineál agus méid an leasa sin a noctadh láithreach don Ard-Rúnaí nó don Cheann Oifige. Sa ghnáthshlá, ba chóir státseirbhíseach eile a shannadh chun an gnó a láimhseáil, ach amháin má mheasann an tArd-Rúnaí nó Ceann Oifige nach gá sin.

14.3 Má bhíonn fadhbanna airgeadais ag státseirbhíseach a d'fhéadfadh amhras a tharraingt air nó uirthi, nó a d'fhéadfadh amhras réasúnta a spreagadh i síúile daoine eile, maidir le comhlionadh a d(h)ualgais dó/di (m.sh. de dheasca féimheachta, dócmhainneachta, nó trí dhul faoi dhilteanas suntasach d'aon duine, d'aon fhoras airgeadais nó d'aon

⁴ Is ceadaithe úsáid “*de minimis*” d’acmhainní roinne .i. úsáid nach gcuireann aon chostas iarbhir ar an Stát, nó costas atá chomh beag sin nach fiú faic é.

chomhlacht eile, lena bhfuil caidreamh oifigiúil aige/aici leo), caithfidh an státseirbhíseach sin a scéal a thuairisciú don Ard-Rúnaí nó don Cheann Oifige. Coimeádfaidh an Roinn/Oifig aon eolas den chineál sin faoi rún daingean agus taifg fear cibé cabhair is féidir don oifigeach (mar shampla, trí an tSeirbhís Chúnaimh d'Hostaithe) chun na fadhbanna a réiteach.

- 14.4 Ní ceadmhach do státseirbhíseach aighneacht a dhéanamh ar son cumann nó eagraíocht sheachtrach, mar dhuine aonair nó mar bhall de thoscaireacht, i gcás nithe a bhfuil freagracht ag a Roinn/(h)Oifig ina dtaobh, ach amháin le sainchead roimh ré ó Cheann a Roinne/(h)Oifige.

15. Easaontachtaí leasa a noctadadh

- 15.1 I gcás státseirbhísighe i bpoist atá ina “bpoist shainithe” chun críocha na nAchtanna um Eitic in Oifig Phoiblí 1995 agus 2001 (na hAchtanna Eitice), tá oibleagáidí reachtúla áirithe orthu maidir le leasanna a noctadadh. Tá na hoibleagáidí sin de bhreis ar na cinn a bhaineann le státseirbhísighe i gcoitinne faoi fhorálacha an Chóid seo. Is cóir a thabhairt faoi deara go bhfuil ar gach státseirbhíseach cloí le forálacha an Chóid seo, amhail na forálacha maidir le

bronntanais a ghlacadh, atá níos déine ná na forálacha comhfheaghracha reachtúla.

- 15.2 Tá na poist a sainiodh chun críocha na nAchtanna Eitice le fáil san Ethics in Public Office (Designated Positions in Public Bodies) Regulations 1996 (S.I. No. 57 of 1996). Go hachomair, baineann forálacha an Actica le státseirbhísighe bhunaithe ar leibhéal Príomhoifigigh agus os a chionn. Baineann an tAcht freisin le raon de phoist nach bhfuil chomh sinsearach (m.sh. poist a dhéileálan le conartháí nó poist i réimsí iogaireacha tráchtála, agus le comhairleoirí atá ceaptha go pearsanta ag Airí, agus atá ina státseirbhísighe neamhbhunaithe ar feadh thionacht oifige a n-Airí. Nuair a thosaíonn duine ag obair mar oifigeach i bpost sainithe, caithfidh an tOifigeach Pearsana an duine sin a chur ar an eolas i dtaobh na n-oibleagáidí a bhaineann leis an bpost.

- 15.3 Is cóir cóip de na “Treoirílíné do sheirbhísighe phoiblí - Maidir le bearta atá le glacadh acu mar chabhair i dtaca le comhlíonadh fhorálacha na hAchtanna um Eitic in Oifig Phoiblí 1995 agus 2001”, a d’fhoilsigh an Coimisiún um Chaighdeáin in Oifig Phoiblí a thabhairt do státseirbhísighe.

16. Bronntanais

16.1 Ní cóir go bhfaigheadh státseirbhísigh sochair de chineál ar bith ó thríú páirtí a d'fhéadfadh amhras réasúnta a tharraingt ar a mbreithiúnas nó ar a n-ionracas pearsanta. Is é an cúram dosháraithe atá le deimhniú ná nach dtarraingeoidh gníomhartha státseirbhíseach aon amhras agus nach spreagfaidh siad aon easaontacht leasa iarbhir nó féideartha, agus gur féidir lena ndéileálacha le leasanna tráchtála agus eile an scrúdú is déine a sheasamh.

16.2 Maidir le bronntanais a ghlacadh, seachas flaitiúlacht, ag státseirbhísigh uathu siúd a mbíonn déileálacha oifigiúla acu leo, caithfear iad a riar de réir na gcaighdeán is airdé. Maidir leis seo, cuireann na treoirlínte ginearálta seo a leanas creatlach ar fáil ar féidir cinní a dhéanamh nó rialacha áitiúla a fhoirmíú laistigh de. Caithfidh státseirbhísigh cloí leis na treoracha seo nó leis na rialacha a dhíorthaitear uathu. Ní foláir do Ranna/Oifigiú na rialacha seo a chur i bhfeidhm, ná rialacha áitiúla atá díorthaithe uathu a chur i bhfeidhm nuair a fhaightear bronntanais. Is cóir go mbeadh na rialacha áitiúla comhréireach leis na treoirlínte ginearálta sa mhír seo. Chun críocha na bhforálacha seo, ciallaíonn "bronntanas" aon sochar (cé is moite de shóchar faoi réir parágráf 18

den chód) a thugtar do státseirbhíseach saor in aisce nó faoina phraghas tráchtála.

- Faoi réir aon rialacha a chinntionn an tArd-Rúnaí nó Ceann Oifige, is féidir le hoifigeach glacadh le bronntanais atá ar luach measartha, agus iad a choinneáil (m. sh. dialanna, pinn, srl.). Is cóir diúltú d'aon bhrónntanas atá ar luach níos suntasaí, nó dá mbeadh an diúltú ina chúis oilc, is cóir don státseirbhíseach an bronntanas a thabhairt dá Roinn/(h)Oifig.
- Bronntanas, cé is moite de bhrónntanas atá ar luach measartha, a thugtar do státseirbhíseach ar bhonn a c(h)aidreamh oifigiúil leis an mbronntóir, ná ar bhonn déileálacha tráchtála a Roinne leis an mbronntóir, caithfear féachaint orthu mar mhaoin de chuid na Roinne/hOifige atá i gceist. Ach is féidir le státseirbhísigh sochair faoi scéimeanna eitilte minice a choinneáil mar aitheantas ar an gcaoi a gcuireann taisteal oifigiúil isteach ar shaol pearsanta agus teaghlaigh.
- Is cóir cúram faoi leith a thabhairt i dtaca le bronntanais ó bhrónntóirí a d'fhéadfadh leas pearsanta nó tráchtála a ghnóthú as a gcaidreamh leis an Roinn/Oifig atá i gceist.
- Ní féidir airgead, bronntanas seiceanna, ná dearbháin de chineál ar

bith ar féidir iad a mhalartú ar airgead, a ghlacadh ar chor ar bith, d'ainneoin a laghad.

- Ní féidir le státseirbhísigh bronntanais a lorg, go díreachd nó go hindíreach.
- Ní féidir le státseirbhísigh dul chuig aon ghnólacht a bhfuil caidreamh acu leis trína ndualgais oifigiúla a lorg urraíocht nó tacafocht d'aon chlub, eagraíocht charthannach, chumann, cheardchumann nó chumann eile. Is cóir do Chinn Ranna/Oifigí a ndiscréid a úsáid maidir leis an rial seo a chur i bhfeidhm i gcás urraíocht fhíorbheag.
- Ní cóir do státseirbhísigh saoráidí nó lascainí speisialta a ghlacadh ar cheannacháin phríobháideacha ó sholáthróirí lena bhfuil déileálacha oifigiúla acu leo.

16.3 Is cóir a thabhairt faoi deara, faoi na hAchtanna um Éilliu a Chosc 1889 go 2001 mar a leasaíodh iad faoin Acht um Eitic in Oifig Phoiblí 1995, má thugann nó má ghlacann státseirbhiseach bronntanais go héillitheach, is cion coiriúil é atá inphionós le príosúntacht nó le fineáil, nó leis an dá rud. Faoi na hAchtanna, airgead, bronntanais nó comaoin eile atá faichte ag státseirbhiseach ó dhuine a bhfuil conradh aige/aici le Roinn/Oifig Rialtais, nó atá ag lorg conradh dá leithéid, meastar go bhfuil na rudaí sin

faichte go héillitheach mura gcruthaítear a mhalairt.

17. Flaitiúlacht

- 17.1 Tá sé dodhóanta ríalacha cinnte a leagan síos a riarchaídh ar gach cás maidir le flaitiúlacht a ghlacadh. Is é an cúram dosháraithe ná go mbeidh státseirbhísigh saor ó amhras agus iad i mbun a ndualgais oifigiúla agus nach gcothóidh siad aon easaontacht leasa go hiarbhír nó go féideartha, agus go mbeidh a ndéileálacha le leasanna tráchtála agus eile in ann an scrúdú is déine a sheasamh. Glastar leis nach cóir státseirbhísigh a chur sa rocht mar nach féidir leo glacadh le rudai a áirítear mar ghnáthchúirtéisi i gcúrsaí gnó. Ach, ina gcuid teagmhálacha le heagraíochtaí agus daoine seachtracha, caithfear gach cúram a dhéanamh nach imreofar tionchar orthu as flaitiúlacht a ghlacadh, agus caithfear bheith in ann a mheas go réasúnta nár imir sé tionchar orthu agus iad i mbun a gcuid feidhmeanna oifigiúla.
- 17.2 Cuireann na treoirí línte ginearálta seo a leanas creatlach ar fáil ar féidir laistigh diobh ciúintí a dhéanamh nó ríalacha áitiúla a fhoirmíú maidir leis na cúrsaí seo. Is féidir le Ranna/Oifigí na ríalacha seo um fhlaithiúlacht a fheidhmiú nó ríalacha áitiúla a dhíorthaítear uathu a dhéanamh.

- I gcás gach tairiscint flaithiúlachta ó leasanna tráchtála a bhfuil caidreamh conarthach acu, nó a bhféadfadh caidreamh conarthach a bheith acu, le Roinn/Oifig an státseirbhísigh dá ndearnadh an tairiscint, caithfidh an státseirbhíseach an tairiscint sin a thuairisciú dá b(h)ainisteoir le haghaidh treorach.
 - De ghnáth ní bheadh aon chur i gcoinne glacadh le rud a áirítear mar ghnáthfhláithiúlacht, mar shampla, lón gnó. Ach braithfidh cad is “gnáthrud” ann ar roinnt fachtóirí, leithéidí luach na flaithiúlachta, minicfócht na dtairiscintí, gné chómhalartaíochta más ann dó, agus na toscái ginearalta a bhaineann leis an tairiscint (mar shampla, an tairiscint í ó chuideachta dá custaiméirí go leir nó an bhfuil sí dirithe ar chustaiméirí áirithe nó féideartha). Tá cineálacha flaithiúlachta nár chóir a áireamh mar rud gnách (mar shampla, má bhíonn taisteal thar lear i gceist, nó saoire deireadh seachtaine). Is cóir i gcónaí a leithéidí seo a chur faoi bhráid lucht ceannais an státseirbhísigh le haghaidh treorach. Moltar do Chinn Ranna/Oifigi treoirlínte a eisiúint dá bhfoireann féin maidir le tairiscintí flaithiúlacht a thugtar go coitianta do bhaill fhoirne ina Ranna/Oifigi.
 - Ní cóir do státseirbhísigh tairiscintí flaithiúlachta a ghlacadh a théann thar na gnáthchleachtas a luaitear thusa, ach amháin nuair is soiléir go mbeadh sin chun leas na Roinne/hOifige agus go bhfuil sé ceadaithe ag bainisteoir an státseirbhísigh.
- 18. Íocaíocht as obair ar son comhlachtaí seachtracha**
- 18.1 Ar uaire, de thoradh a bpoist oifigiúla, iarrtar ar státseirbhísigh tascanna a dhéanamh ar son cuideachtaí seachas a Ranna/n-Oifigí, as a bhfaigheann siad íocaíocht nó sochar comhchineáil. Cé nach mbíonn fadhbanna leis an gcleachtas seo go minic, d’fhéadfadh toscáí áirithe a tharlú ina mbeadh deacrachtaí, cuir i gcás gur cuid de dhualgas oifigiúla státseirbhísigh an tasc a rinneadh, nó go ndéantar é i rith gnáthuaireanta oibre.
- 18.2 Is cóir do gach Roinn/Oifig a chinntíú go bhfuil caighdeán chuí acu atá leagtha amach go soiléir agus curtha in iúl don fhointeoireann go léir. Is cóir do na caighdeán a chinntíú go bhfuil caighdeán comhsheasmhach cui soiléir i bhfeidhm ar fud na Roinne/hOifige maidir le híocaíocht nó le sochar comhchineáil eile a ghlacadh as obair a dhéantar ar son eagraíochtaí eile. Cuireann na treoirlínte

seo a leanas creatlach ar fáil ar féidir
cinntí a dhéanamh nó ríalacha áitiúla a
fhoirmíú laistigh de.

- Nuair a thugtar cuireadh do státseirbhiseach, de bharr a p(h)ost oifigiúil, obair a dhéanamh ar son comhlacht seachtrach, cuirfidh sé a (h)Oifigeach Pearsanra ar an eolas roimh ré, agus ní lorgóidh nó ní choinneoidh sé/sí íocaíocht (cé is moite de na gnáthchostais taistil agus cothabhlá) nó sochar comhchineáil eile nuair is cuid de dhualgais an státseirbhísigh an obair atá i gceist. Má dhéantar íocaíocht, is cóir í a thabhairt don Oifigeach Pearsanra, a lóisteálfaidh í i gcuntas na Roinne/hOifige. Is cóir aon sochar comhchineáil a chur ar ais go dtí an comhlacht.
- Is féidir le státseirbhiseach íocaíocht nó sochar comhchineáil measartha a ghlacadh más amhlaidh, d'ainneoin go bhfuil baint ag an tasc lena c(h)uid oibre, nach cuid comhtháite dá d(h)ualgais oifigiúla é agus go ndéantar é laistigh de ghnáthuaireanta oibre.
- Maidir leis an gceist an cuid comhtháite de dhualgais oifigiúla státseirbhísigh an tasc nó nach ea, is féidir de ghnáth an cheist a réiteach trí

fhéachaint ar na cláir oibre ábharacha. Má bhíonn amhras ann is cóir don státseirbhiseach a iarraidh ar a b(h)ainisteoir cinneadh a dhéanamh an cuid comhtháite de na dualgais oifigiúla an tasc.

- Nuair nach bhfuil íocaíocht nó cúiteamh eile i gceist, is féidir le státseirbhiseach glacadh le bronntanas beag mar chomhartha aitheantais.
- Má bhíonn aon amhras ar státseirbhiseach an cóir íocaíocht nó cúiteamh a ghlacadh ó chomhlacthaí lasmuigh den Roinn/Oifig, is cóir an cás a chur faoi bhráid bainisteora lena chinneadh de réir na dtreoirínta a imílnítear thuas. Má bhíonn an státseirbhiseach míshásta le breith oifigigh shinsearaigh, is féidir leis/léi achomharc a dhéanamh leis an Oifigeach Pearsanra nó le hArd-Rúnaí nó le Ceann na hOifige faoi mar is cuí.

19. Conarthaí le Ranna/Oifigí Rialtais, agus ceannach uathu nó díol leo

19.1 Ní cóir do státseirbhiseach conarthaí a lorg le Ranna nó le hOifigí Rialtais chun earraí nó seirbhísí (seachas chun fostaochta) a sholáthar ar mhaithle lena leas féin, nó ar mhaithle le comhpháirtíocht nó le cuideachta a bhfuil baint aige/aici féin leis ar a b(h)onn

- pearsanta féin, nó thar cheann daoine nó eagraíochta eile.
- 19.2 Ní cóir d'aon Roinn/Oifig tabhairt go feasach faoi chonradh a dhéanamh le haghaidh soláthar earraí nó seirbhísí le státseirbhiseach nó le compháirtíocht nó le cuideachta a bhfuil baint ag státseirbhiseach leis ar bhonn pearsanta.
- 19.3 Maidir le hearraí nó seirbhísí, ní cóir iad a cheannach ó státseirbhiseach nó a dhíol leis/léi, agus ní cóir ach oiread i gcás aon chompháirtíocht nó aon chuideachta lena bhfuil baint ag státseirbhiseach ar bhonn pearsanta, ach amháin:
- (a) gur beart gnó é den sórt a tharláonn i ngnáthchúrsáí gnó (m. sh. foilseacháin na Háisíneachta Soláthairtí Rialtais nó Cairteacha Coigiltis a cheannach) nó
 - (b) sa chás go bhfuarthas cead roimh ré ón Roinn/Oifig ina dtarláonn an beart gnó, tar éis dul i gcomhairle leis an Roinn/Oifig ina bhfuil an státseirbhiseach ag obair.
- 19.4 Má dhéanann státseirbhiseach gealltanás, nó má tá leas seachtrach ag státseirbhiseach nó má tá páirt ag státseirbhiseach in aon ghnó seachtrach a imrionn tionchar, nó a d'fhéadfadh tionchar a imirt, ar chonradh Stát nó ar cheannach nó ar dhíol maoin Stáit, caithfidh an státseirbhiseach sin nádúr agus méid a leasa a noctadh láithreach don Ard Rúnaí nó don Cheann Oifige. Ní cóir do státseirbhiseach stiúrthóireacht a ghlacadh (ach amháin mar ainmnitheach Aire) in aon chuideachta ag a bhfuil conradh Rialtais acu nó ar dócha go réasúnta go mbeadh conradh dá leithéid acu sa todhchaí.
- 19.5 Ní dhéanfaidh státseirbhísigh idirbheartaíocht nó eadráin in aon ghnó a bhaineann le conradh Rialtais nó le hearraí a cheannach ón Stát nó a dhíol leis an Stát, nuair atá leas acu, ar bhonn pearsanta, mar phríomhaí nó mar scairshealbhóirí i gcuideachta atá ar cheann de na príomhaithe sa ghnó atá á mheas.
- 20. Ceapacháin sheachtracha agus socruithe comhairleachta a ghlacadh tar éis éirí as nó scoir**
- 20.1 Cumadh na forálacha seo a leanas d'fhonn béascnaíocht nó cultúr a chothú ina mbeidh státseirbhísigh ar láneolas faoin bhféidearthacht go dtarlóidh easaontacthaí leasa trí ghlacadh le poist lasmuigh den Státseirbhís. Tá sé tábhachtach easaontacthaí féideartha leasa dá leithéid a fhógaírt don údarás cui (féach parágraf 20.4) chun aon amhras a

sheachaint go mbeadh comhairle agus cinntí oifigigh atá ar seirbhís faoi thionchar ionchais le fostáocht a fháil sa todhchaí le gnólacht nó le heagraíocht áirithe. Ach níl i gceist ualach nach gá a chur ar státseirbhísigh maidir leis seo, agus ní dócha go mbainfidh na forálacha seo le hiar-státseirbhísigh i gcoitinne a ghlacann le fostáocht sheachtrach.

- 20.2 Má tá ar intinn ag aon státseirbhíseach gabháil le nó ceangal a dhéanamh le (i) gnó seachtrach a raibh baint oifigiúil aige/aci leis, nó (ii) gnó seachtrach a d'fhéadfadh buntáiste míchothrom a ghnóthú as é/i a fhostú, caithfidh an státseirbhíseach sin an intinn sin atá acu a nochtadh don údarás cuí. De bhereis ar sin, státseirbhísigh a bhfuil "poist shainithe" acu chun críocha na nAchtanna Eitice, ní dhéanfaidh siad laistigh de dhá mhí dhéag tar éis éiri as nó scor dóibh:
- glacadh le tairiscint um cheapachán ó fhostóir lasmuigh den Státseirbhís, nó
 - glacadh le post i dtogra comhairleachta faoi leith,

mar a bhféadfadh easaontacht leasa a tharlú de dheasca nádúr nó téarmaí an cheapachán nó an phoist, gan cead a fháil ar dtús ón údarás cuí mar a n-imlínitear ag 20.4. Fiú nuair atá an moratorium thart, nó fiú nuair nach gá cead a fháil ar chúiseanna eile sula

nglactar le fostáocht sheachtrach, caithfidh oifigigh cloí i gcónaí le srianta an Achtá um Rúin Oifigiúla 1963 arna leasú ag na hAchtanna um Shaoráil Faisnéise 1997 agus 2003. Báineann na rialacha seo freisin le daoine eile a shainítear faoi na hAchtanna Eitice (mar shampla, comhairleoirí speisialta a ceapadh go pearsanta ag Airí), agus le hoifigigh i ngráid níos ísle ná leibhéal pá Príomhoifigigh nach raibh i bpost sainithe ar scor/éiri as dóibh, ach a bhí i bpost dá leithéid am ar bith sa tréimhse sé mhí roimh scor/éiri as dóibh. I gcásanna mar seo, áireofar an tréimhse dhá mhí dhéag lena mbaineann na rialacha seo ón dáta deiridh a raibh an t-oifigeach sa phost sainithe.

- 20.3 Go ginearálta, is cóir do Ranna agus d'Oifigí monatóireacht a dhéanamh ar na cásanna ina nglacann státseirbhísigh agus iar-státseirbhísigh le ceapacháin sheachtracha.

- 20.4 Státseirbhísigh (i) a bhfuil ar intinn acu gabháil le nó ceangal le gnó seachtrach ar an dóigh a bhfuil cur síos air i bparagraf 20.2, nó (ii) a bhfuil "poist shainithe" (faoi na hAchtanna Eitice) acu, caithfidh siad iarratas a dhéanamh mar a leanas:
- Oifigigh faoi leibhéal Rúnaí Cúnta, caithfidh siad iarratas a dhéanamh

chuig an Ard-Rúnaí nó Chuig Ceann na hOifige ina bhfuil siad ar seirbhís nó ina raibh siad ar seirbhís go deireanach roimh scor nó éirí as dóibh;

- Oifigigh ag leibhéal Rúnáí Cúnta agus os a chionn, caithfidh siad iarratas a chur chuig Bord na gCeapachán Seachtrach.

20.5 Déanfidh an t-údarás cuí ha hiarratais a mheas chun a chinneadh an bhfuil easaontacht shoiléir leasa ann nó nach bhfuil. Is féidir duine a cheadú chun glacadh le ceapachán nó le post gan choinníoll nó ar choinníollacha.

20.6 Má cheadaíonn Ard-Rúnaí nó Ceann Oifige glacadh le ceapachán ar choinníollacha, is féidir leis an státseirbhíseach sa chás an cinneadh a chur faoi bhráid Bhord na gCeapachán Seachtrach lena athbhreithniú.

20.7 Tá de cheart ag an Ard-Rúnaí nó ag Ceann Oifige agus ag an Aire Airgeadais gníomhú mar is cuí más amhlaidh nach gcomhlíontar forálacha na míre seo.

21. Bord na gCeapachán Seachtrach

21.1 Is iad na baill a bheidh ar an mBord seo, arna bhunú ag an Aire Airgeadais, ná an tArd-Rúnaí, Bainistíocht agus Forbairt na Seirbhise Poiblí, sa Roinn Airgeadais, Ard-

Rúnaí an Rialtais, agus triúr eile nach mbeidh ina státseirbhísigh nó ina n-iar-státseirbhísigh, agu beidh duine acu siúd ina C(h)athaoirleach. Ó am go chéile, imlíneoidh an Bord go mion an bonn ar a measfar iarratais, agus conas is féidir a chomharc a dhéanamh ar chinntí an Bhoird.

21.2 Tuairisceoidh Cathaoirleach an Bhoird go bliantúil don Rialtas, trí an Aire Airgeadais, ar fheidhmíocht an Bhoird, agus déanfaidh sé ní sí tuarascálaча eile a chur isteach ó am go chéile, faoi mar a fheicfear dó ní di gur cóir sin, ar fheidhmeanna an Bhoird.

Aguisín

Coimriú ar phríomhghnéithe an Chóid

- Caithfidh státseirbhísigh bheith cothrom agus iad i mbun a gcuid dualgas. [Mír 4]
- Ní ceadaithe do státseirbhísigh dul san iomaiocht in olltoghcháin nó i dtoghcháin Eorpacha. Ach státseirbhísigh sna gráid cheirde agus sna gráid a bhaineann le tionsclaíocht stáit, is féidir leo páirt a ghlacadh i gcúrsaí polaitíochta agus seasamh i dtoghcháin áitiúla. [Mír 5]
- Caithfidh státseirbhísigh bheith umhal do shrianta an dlí. [Mír 6]
- Faoi na hAchtanna um Shaoráil Faisnéise 1997 agus 2003, ta ceart de réir dlí ag baill den phobal faisnéis a fháil atá ag ranna Rialtais agus ag comhlachtaí poiblí eile. Ach tá ceanglas buan i gcónaí faoin Acht um Rúin Oifigiúla 1963 ar státseirbhísigh gan aon fhaisnéis a fuair siad i rith a gcuid oibre a nochtadh go míchuí. [Mír 7]
- Caithfidh státseirbhísigh cloí le hardchaighdeán seirbhise i gcónaí agus iad ag déileáil leis an bpobal. [Mír 8]
- Má chiontaítear státseirbhíseach as cion coiriúil, nó má thugtar sochar an Acharta Promhaidh dó/di ar a c(h)úiseamh as cion coiriúil, caithfidh sé/sí an scéal a thuairisciú dá (h)Oifigeach Pearsanra. [Mír 9]
- Ní foláir do státseirbhísigh tinreamh a dhéanamh ar a gcuid oibre mar is gá agus cloí le téarmaí na rialachán um shaoire bhreoiteachta. [Mír 10]
- Is cóir do státseirbhísigh aire chuí a thabhairt d'acmhainní an Stáit chun a chinntí go mbaintear úsáid cheart, éifeachtach, éifeachtúil as airgead poiblí. [Mír 11]
- Is cóir go mbeadh meas cuí ag státseirbhísigh ar a gcomhghleacaithe, agus a n-ábhair chreidimh agus a luachanna san áireamh. [Mír 12]
- Ní ceadaithe do státseirbhísigh a bpoist oifigiúla a úsáid chun a leas féin nó chun leas daoine eile a bhfuil ceangail phearsanta nó ghnó acu leo. Tá toirmeasc freisin ar státseirbhísigh féachaint le tionchar a imirt ar chinntí a bhaineann lena bpoist oifigiúla ach amháin trí na gnáthaimh bhunaithe. [Mír 13]

- Ní ceadaithe do státseirbhísigh dul i mbun gnó nó gníomhaíocht sheachtrach a bheadh contrártha ar bhealach ar bith le leasanna a Ranna/n-Oifigí. [Mír 14]
- Státseirbhísigh atá i bpoist atá “sainithe” chun críocha na nAchtanna um Eitic in Oifig Phoiblí, tá oibleagáidí reachtúla orthu maidir le leasanna a noctadadh. Tá na hoibleagáidí seo de bhreis ar aon oibleagáidí atá leagtha síos sa Chód. [Mír 15]
- Ní cóir go bhfaigheadh státseirbhísigh sochair de chineál ar bith ó thriú páirtí a d’fhéadfadh amhras réasúnta a tharraingt ar a gcumas breithiúnais nó ar a n-ionrachas pearsanta. Ní foláir do Ranna rialacha an Chónad a chur i bhfeidhm maidir le bronntanais a ghlagadh, nó rialacha áitiúla a dhéanamh a dhíorthaithear ó na rialacha sin. [Mír 16]
- Baineann an prionsabal céanna leis an scéal maidir le flaithiúlacht a ghlagadh. Laistigh de chreatlach ginearálta na dtreoirlinte atá sa Chód, caithfear gach cúram a dhéanamh lena chinntíú (a) má ghlactar flaithiúlacht de chineál ar bith, nach n-imrítear aon tionchar ar an gcaoi a gcomhlíontar dualgais oifigiúla, agus nach amhlaidh a shamhlaithear [Mír 17], agus (b) go bhfuil caighdeáin shoiléire chuí i bhfeidhm agus iad curtha in iúl don fhoireann go léir maidir le híocaócht as obair ar son cuideachtaí seachtracha. [Mír 18]
- Ní ceadaithe do státseirbhísigh conarthaí a lorg le ranna nó le hoifigí rialtais chun earráí nó seirbhísí a sholáthar ar mhaithle lena leas féin nó ar mhaithle le cuideachta ar bith lena bhféadfadh baint a bheith acu ar bhonn pearsanta. [Mír 19]
- Ní ghlagaidh státseirbhísigh, faoi cheann dhá mhí dhéag ón tráth a n-éiríonn siad as nó a scoireann siad as an Státseirbhís le ceapachán, nó le tionscadal sainchomhairliúchán áirithe, sa chás go bhféadfadh coimhlint leasa teacht de thoradh chineál agus théarmaí ceapachán den sórt sin nó go bhfeicfí do dhaoine go mbeadh coimhlint leasa i gceist, gan ceadú Bhord na gCeapachán Lasmuigh nó an Ard-Rúnaí nó an Cheannasaí Oifige de réir mar is cuí, a fháil ar dtús. Lena chois sin, státseirbhísigh atá i bpoist atá “sainithe” chun críocha na nAchtanna um Eitic in Oifig Phoiblí, caithfidh siad cead Bhord na gCeapachán Seachtrach nó cead an Ard-Rúnaí nó an Cheann Oifige faoi mar is cuí a fháil laistigh de thréimhse dhá mhí dhéag ó éirí as nó ó scor dóibh sula nglacann siad le haon cheapachán seachtrach. [Míreanna 20 agus 21]

Gluais de théarmaí speisialta sa téacs

ábharach	relevant	féimheacht	bankruptcy
Acht Promhaidh	Probation Act	flaithiúlacht	hospitality
aetas	ethos	friotal	wording
aighneacht	representations		
ainmnitheach	nominee	gnáthamh	procedure
ceanglas	requirement	iarbhír	actual
ceannachán	purchase (item bought)	idirbheartaíocht	negotiation
cineachadh	to devolve	íogaireacht	sensitivity
comaoin	consideration	ionchas	expectation
comhairleacht	consultancy		
cómhárlartaíoch	reciprocal	lámhaltas	concession
comhtháite	integrated		
cothabháil	subsistence	príomhaí	principal (in business deal)
cuíthofa	duly elected	sainigh	specify
dearbhán	voucher	sannadh	assign
díolúine	exemption	sochar comhchineáil	benefit in kind
díorthaigh	derive	socrú	engagement (business)
diotáil	indictment		
dliteanas	liability	tionacht	tenure
dócmhainneacht	insolvency	toirmeasc	prohibition
		tuillteanais	merits
eadráin	arbitration		
easaontacht leasa	conflict of interest		
éillitheach	corrupt		

Coimisiún um Chaighdeán in Oifigí Poiblí
6 Ardán Phort an Iarla Baile Átha Cliath 2
D02 W773

Teil: +353 1 6395666
Ríomhphost: info@sipo.ie
Láithreán Gréasáin: www.sipo.ie
Twitter: @SIPOCreland